

Varhaisen välittämisen malli

Ohjeita opettajille ja muulle henkilökunnalle

Lääketieteellinen tiedekunta 2020.

Valmistelijat: Helsingin yliopiston opintopsykologit
Päivitysvastuu: lääketieteellinen tiedekunta

PIKAOHJEET

Toimintaohjeet varhaisen välittämisen tilanteisiin.

Toimintaohjeiden soveltamisen yleiset periaatteet:

- Varhaisessa vaiheessa tuen tarjoaminen.
- Hienovaraisuus ja kunnioittaminen.
- Havaintojen ja tulkintojen erillään pito.
- Erilaisuuden sekä autonomian kunnioittaminen.

Toimintaohjeet

1. Havaitse.
2. Ota puheeksi matalalla kynnyksellä.
3. Keskustelun tukena voit käyttää tämän ohjekirjan keskustelupohjia.
4. Tarvittaessa ohjaa eteenpäin.
5. Puheeksi ottaminen riittää.

Esimerkki:

1. Havaitse.
2. Ota puheeksi ja kuuntele.
 - a) Kerro havainnoistasi mahdollisimman suoraan, ilman tulkintoja.
esim. ”Olen huomannut, että olet ollut paljon poissa/et ole edennyt opinnoissasi/olet vaikuttanut poissaolevalta...Mistähän tässä voisi olla kyse?”
 - b) Kuuntele opiskelijaa rauhallisesti ja tarvittaessa auta opiskelijaa sanoittamaan itse paremmin tilannettaan. (Ei kannata tehdä tulkintoja; ”Olet masentunut” tai ”Et ole tarpeeksi motivoitunut” tai ”Olet laiskistunut” vaan ”Koet siis mielialasi laskeneen, ymmärsinkö oikein?”)
 - c) Ohjaa opiskelija eteenpäin haastavat ohjaustilanteet -sivulla olevan [kaavion](#) mukaisesti.
Opiskelija päättää itse ottaako apua vastaan.
3. Akuutissa huolella ota suoraan yhteyttä 112 ja kerro tilanteesta.
4. Tilanteen päätyttyä voit keskustella omasta kokemuksestasi ja omista tunteistasi kollegan/esihenkilön/työterveyden kanssa, mikäli koet sen tarpeelliseksi, kuitenkin suojaten kyseessä olevan opiskelijan identiteettiä.

VARSINAISET OHJEET

Yleisesti haastavista ohjaustilanteista

<https://teaching.helsinki.fi/fi/artikkeli/haastavat-ohjaustilanteet>

Huolestuttava käyttäytyminen

Huolestuttava käyttäytyminen voi ilmetä esimerkiksi siten, että opiskelija on poissa opetuksesta ilmoittamatta, ei vastaa opettajan lähettämiin viesteihin, opinnot eivät edisty tai opiskelija vaikuttaa poissaolevalta tai huonovointiselta. Opiskelija voi olla vaitonainen opetustilanteissa tai jännittää poikkeuksellisen voimakkaasti esiintymistä. Opiskelija voi vaikuttaa olevan päihtyneenä opetustilanteessa tai haisee alkoholilta tai kannabikselta.

Arvioi, onko tarvetta kahdenkeskiselle keskustelulle vai ennemminkin yleisen ohjeistuksen antamiselle luennolla.

Luennolla hienovaraisesti ohjaus voi tapahtua seuraavasti:

1. ”Muistutan kaikkia teitä siitä, että ohjaus- ja tukipalveluita on saatavilla” Opiskelijan ohjeissa: <https://guide.student.helsinki.fi/fi/mista-saan-neuvontaa> ja <https://studies.helsinki.fi/ohjeet/artikkeli/koulutusohjelmasi-yhteyshenkilot>

Kahdenkeskisessä keskustelussa ohjaus voi tapahtua seuraavasti:

1. Mieti etukäteen, mitä keskustelulla tavoittelet (esim. tilanteen selkeyttäminen, jatko-ohjaus tms.) ja mikä on oma roolisi ja vastuusi tilanteessa. (Muistutukseksi: <https://teaching.helsinki.fi/fi/artikkeli/haastavat-ohjaustilanteet>)
2. Käytä opiskelijan kanssa keskustellessasi havainnoivaa kieltä seuraavanlaisesti. Vältä tulkintoja tai tuomitsevia sanamuotoja: ”Minulla on herännyt huoli...”, ”Olen miettinyt, miten voit?”
3. Opiskelija kertoo yksityisasioistaan vain sen verran, kuin itse kokee tarpeelliseksi.
4. Opiskelija saattaa tilanteessa olla esimerkiksi vaitonainen tai itkeä. Tällöin voit antaa opiskelijan rauhassa ”itkeä loppuun”, tarjota nenäliinaa ja lieventää sanallisesti opiskelijan mahdollisesti kokemaa häpeää itkemiseen liittyen.
5. Jos opiskelija kertoo esim. jaksamisensa olevan heikentynyt, voit ohjata häntä eteenpäin ohjauspalveluihin tai opiskelijaterveydenhuoltoon. Oppimisvaikeuksiin liittyen opintopsykologit sekä yksilöllisten järjestelyjen asiantuntijaryhmä voivat auttaa opiskelijaa eteenpäin.
 - a) ”Vastaavissa tilanteissa opiskelijat ovat voineet hyötyä opintopsykologin/YTHS:n/opintoneuvonnan palveluista.”
6. Tärkeintä on välittää viestiä siitä, että välittää ja huomaa. Muista kuitenkin oma perustehtäväsi. Roolit on hyvä pitää selkeinä ja opiskelija voi kokea sen hämmentävänä, jos opettaja alkaa toimia terapeutina, vanhempana, tukijana tms.
7. Opiskelija on vastuussa avun hakemisesta ja vastaanottamisesta, sekä ottaa itse vastuun omasta oppimisestaan, kehittymisestään ja tekemistään päätöksistä.

8. Pohdi jatkotapaamisen tarvetta. Voit sopia esimerkiksi tapaamisen opiskelijan kanssa tai sopia, että opiskelija kertoo asian edistymisestä sähköpostitse muutaman viikon kuluttua. Tämä ei kuitenkaan ole välttämätöntä toimenkuvaasi liittyen ja voit käyttää omaa harkintakykyäsi asiaan liittyen. Muista, että mahdollista seurantaa ei ole tarkoitettu hoitokontakteiksi.
9. Voit halutessasi tehdä muistiinpanoja tapaamiseen ja sen keskustelusiälttöön liittyen omaan käyttöösi. Tämä ei kuitenkaan ole välttämätöntä.

Häiritsevä käyttäytyminen

Häiritsevä käyttäytyminen voi ilmentyä esimerkiksi siten, että opiskelija häiritsee muita, keskeyttää, puhuu päälle tai kommentoi asiattomasti luennolla tai seminaariryhmässä. Opiskelija saattaa nostaa ääntään keskustellessaan opettajan, muiden opiskelijoiden tai henkilökunnan kanssa. Opiskelija voi vaikuttaa kiusaavan toista opiskelijaa. Opiskelija voi jäädä keskustelemaan luennon jälkeen liian pitkäksi ajaksi opettajan kanssa tai lähettää toistuvasti häiritseviä viestejä opettajalle sähköpostitse.

Opettajalla ja opiskelijoilla on oikeus työrauhaan ja turvalliseen oppimisympäristöön. Opettajalla on velvollisuus puuttua tilanteisiin, jos opetus- tai oppimistilanteissa tapahtuu häiriöitä. (Yliopistolain 45 §:n mukaan opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, tai yliopiston järjestämästä tilaisuudesta.)

Yliopisto ei hyväksy minkäänlaista epäasiallista kohtelua, kiusaamista tai häirintää. Häirintätilanteisiin liittyen, voit olla yhteydessä yliopiston häirintäyhdyshenkilöihin (Timo Valtonen: timo.valtonen@helsinki.fi tai Terhi Somerkallio: terhi.somerkallio@helsinki.fi). Ylioppilaskunta voi auttaa myös asiassa (hairintayhdyshenkilo@hyy.fi). Lisätietoa epäasiallisen kohtelun kohtaamisesta: <https://flamma.helsinki.fi/fi/group/henkilostoasiat/epaasiallinen-kohtelu-ja-hairinta>

Tilanteen puheeksi ottaminen opiskelijan kanssa voi tapahtua seuraavasti:

Esimerkki: Opiskelija häiritsee opitunnin kulkua esimerkiksi huutelemalla tai aiheuttamalla sekaannusta.

1. Ota tilanne puheeksi kahden kesken opiskelijan kanssa. Mikäli koet tilanteen epämukavaksi, voit pyytää mukaan kolmannen henkilön.
2. Kerro havainnoistasi opiskelijalle esimerkiksi seuraavalla tavalla: "Minun opetustani/keskittymistäni häiritsee se, että..." "Toivon sinun lopettavan, jotta voimme keskittyä opetukseen."
3. Mikäli kehoitus ei tehoa, voi opiskelijaa pyytää poistumaan opetustilanteesta, esimerkiksi seuraavalla tavalla: "Olen keskustellut asiasta kanssasi. Käyttäytymisesi häiritsee opetusta. Pyydän sinua poistumaan."
4. Mikäli opiskelija ei poistu, voit pyytää vahtimestarin paikalle.
5. Tilanteen jälkeen kerro tilanteesta esimiehellesi ja tarvittaessa opintopäällikölle, jaksovastaavalle tai kurssin vastuopettajalle.
6. Tee tapahtuneesta lyhyet muistiinpanot itsellesi.
7. Ota tilanne tarvittaessa puheeksi kollegoiden ja/tai esimiehen kanssa oman jaksamisesi tueksi.
8. Työterveyshuolto antaa tukea työssä jaksamisessa.

Esimerkki: Opiskelija lähettää epäasiallisen viestin sähköpostitse.

Epäasiallisiin viesteihin ei ole välttämätöntä vastata. Mikäli kuitenkin haluat vastata, voit vastata esimerkiksi seuraavanlaisesti:

1. Kuvaava havaintojasi ja tuntemuksiasi opiskelijalle sähköpostiviestissä tai kasvotusten.
 - a. "Koin viestisi hämmentävänä."
 - b. Mikäli viesti on hyvin epäasiallinen, "Koin viestisi tähän kontekstiin kuulumattomana." tai "Koin viestisi epäasialliseksi."
2. Tuo esiin pelisääntöjä sekä opettajan ja opiskelijan roolia.
 - a. "Olen opettajan roolissa ja pyydän, että jatkossa keskustelemme opintoihin liittyvistä asioista."
 - b. "Toimimme niin, että (kerro toimintatapa selkeästi rauhallista äänensävyä käyttäen)..."
3. Mikäli tilanne herättää sinussa huolta, voit ottaa esiin huolesi ja tarjota opiskelijalle tukikeinoja.
 - a. "Jos sinulla on jotain mielessäsi, voit tulla vastaanottoajalla keskustelemaan asiasta."
 - b. "Jos sinulla on paljon mietityttävä asioita, voisit ehkä käydä keskustelemassa niistä opintopsykologin kanssa/YTHS:ssä/koulutussuunnittelijan kanssa"
4. Kerro tilanteesta omalle esihenkilöllesi.

Mikäli epäilet, että opiskelijan käyttäytyminen voisi olla vakavan huolen aihe, katso ohjeet vakavan huolen ohjeistuksiin.